

Uroš Črnigoj

Marko Kravos: *Med repom in glavo.*

Maribor: Študentska zložba Litera (knjižna zbirka Vedute), 2008.

Marko Kravos, ki se v svojem ustvarjanju giblje med tradicionalnimi pesniškimi prijemi in izrazito sodobnim pogledom na svet, med čutno nazornostjo večplastnega občutenja in neposrednostjo brez dlake na jeziku ter toplim posluhom za splošnočloveško izkušnjo in ostrino ironije, groteske in črnega humorja, je brez kakega velikega pompa, ki bi ga spremljal, eden najizvirnejših sodobnih slovenskih pesnikov.

Za njegove pesmi je značilno, da so po večini zelo dostopne in delujejo precej preprosto. So tudi izrazito prijazne do povprečnega slovenskega bralca, saj so malce staromodno ubesedene in polne prepoznavno slovenskih podob, pa vendar upesnjujejo prepoznavno samosvoj in tematsko svež avtorski svet. Ali povedano drugače: Marko Kravos je tradicionalno podkovan unikatni pesnik, katerega izraz je iskriv in topel. Po eni strani je pisan na kožo bralcem, ki radi prebirajo Toneta Pavčka ali Cirila Zlobca, hkrati pa je prežet s čisto sodobno senzibilnostjo. Če k temu dodamo še, da je Kravos tudi prepoznavno zamejski pesnik, saj njegove pesmi predstavljajo življenje in konkretne vsakdanje, tudi politične razmere v Trstu, lahko približno opredelimo prostor, ki ga zavzema v sodobni slovenski poeziji, in njegovo enkratnost.

Njegova zadnja zbirka *Med repom in glavo* prinaša pesmi, ki tematizirajo odnos med jazom in svetom in se gibljejo po različnih legah posameznikove umeščenosti v svet, od pozicije opazovalca do spoznanj, ki izvirajo iz osebnih izkušenj ter širših izkušenj časa in prostora, v katerem pesnik živi, in polemičnih, pogosto z zajedljivo ironijo in sarkazmom prežetih komentarjev aktualne politične stvarnosti. Kravosov jezik je ob tem ves čas duhovit in pogosto na videz lahkotno igriv, njegov pogled pa prodoren. V njegovem slogu se kaže živahni in iskrivi mediteranski temperament, ki so mu so domači mehki miselni prehodi ter tu in tam flegmatično lenobna, a vselej izrazito gibka govorica. Prispodobne, ki jih Kravosovo pesnjenje

prinaša v slovensko poezijo, so v skladu s tem izrazito preproste, vendar učinkovite in po občutju sveže. Zbirka je razdeljena na tri cikle, *Oblak na soncu*, *V tretje gre rado* in *Med repom in glavo*, ki si sledijo kot postaje potovanja, na katerem pesniški jaz preigrava ravni svojega zaznavanja sveta, s katerim je ves čas v dejavnem in, predvsem na ravni vsakdanjosti, tudi izrazito polemičnem odnosu.

Prvi cikel, *Oblak na soncu*, je z dobro vzpostavljenim ravnotežjem med liričnimi impresijami narave, notranjim doživljanjem in občuteno izpovedjo tudi najmočnejši izmed vseh treh, hkrati pa se najbolje sklada s Kravosovim klasicistično obarvanim slogom. Lirizem, ki prevladuje v tem ciklu, se v naslednjih dveh umakne nekoliko v ozadje. Cikel zaznamuje spajanje raznovrstnih prvin, ki skupaj pričarajo doživetje sklenjenosti sveta, v katerem se svetli toni v naravnem krogotoku prepletajo s temnejšimi in senčnimi. Pesmi se dogajajo na ravni univerzalne življenjske izkušnje, ki je upodobljena s spretnimi potezami in discipliniranimi, izčiščenimi verzi, in kažejo pesnikov edinstveni pogled: *Pečina v hribu, globoka jama. / Na morju razvneto oko. / Iz zemlje se noč razliva, / na zahodu vse ožarjeno. // Brlenje morja neznanskega, / z visokega brega trda tema. / Mrak in zarja drug čez drugega, / brat in sestra si hrbet kažeta. // Rahlo, potih, si mati in sin / stisneta rôko, zajameta sapo / kot nekoč davno ob rojstvu: / zdaj v spomin in slovo.*

Navidezna lahkotnost, ki jo ponazarja že naslov cikla, *Oblak na nebu*, pod svojim površjem razodeva kompleksen in nedoumljiv preplet naravnih in človeških zakonitosti, ki so na ravni stvarstva sklenjene v celoto. Prvi cikel je zato tudi najbolj sprijaznjen izmed vseh treh. V naslednjih dveh se pesnik vse bolj pomika od splošnega h konkretnemu in v skladu s tem postaja vse bolj polemičen.

Cikel *V tretje gre rado* se v pesmi *Mehčanje kamna* začne z verzi: *Morda se je Bog, ko je počel svoja dela, / ko je spočlenjal svet in nameščal red, / ustavil že drugi dan.* V sami zgradbi sveta obstaja neko osnovno neskladje, pesnikovo jasno zavedanje o tem pa priča o njegovem izrazito sodobnem razumevanju sveta. Čeprav je ta na eni strani v omenjeni pesmi dojet tradicionalno, kot božje delo, je mogoče z veliko gotovostjo sklepati, da je kot predmet stvarjenja izrazito pomankljiv in nedokončan, tako rekoč površno narejen. Neskladja so namreč navzoča na vsakem koraku. Tako se človek v pesmi *Antropomorfni lik* pesnikovemu pogledu prikazuje kot *Krona stvarstva: / krilati močerad, / brezbožna stvar. / S poljubi sebe ljubi, / sebe križa / in znova okuži.*

Nepopolnost človeka je neločljiv element nepopolnega reda stvari, v katerem je harmonijo mogoče občutiti samo na ravneh, ki presegajo

temeljno človeško tematiko. Ključ do njih pesnik vidi v odpiranju novih obzorij in pozitivni naravnosti nadarjenih posameznikov, ki so hkrati zavezani širini umetniškega pogleda in blaginji skupnosti, v kateri živijo. O tem pričajo pesmi posvetila Matjažu Kmeclu (*Modro seme*), slikarju Klavdiju Palčiču (*Slika*) ter skladatelju in narodopiscu Pavletu Merkuju (*Mož na oblaku*). Te tri osebe Kravosu pomenijo protiutež omejenemu in lažnemu dušebrižništvu, na kakršno s sugestivnimi onomatopoetskimi in besednimi učinki namiguje v pesmi *V tretje gre rado*, pa tudi okostenelosti splošno sprejetih okvirov vsakdanjega življenja, ki jih je z nabrušeno satirično ostjo mojstrsko upodobil v eni najboljših pesmi zbirke, *Metulj v okviru*:

Sem še metulj, / še utripajo krila? / Bucika me umirja.

Naslovni in hkrati tretji, zadnji cikel zbirke, *Med repom in glavo*, se spušča v vode konkretnih razmer in z zaostreno perspektivo neprizanesljivo opiše širok repertoar sodobnih zablod. Pri tem pesnik brez zadržkov omenja tudi pojave, kot so fojbe, ideje italijanskih nacionalistov ali katastrofalni odnos do okolja v Italiji, ravno tako neprizanesljivo pa se v pesmih *Ponikalnica* in *Hvaležna pesem* loteva tudi aktualnih pojavov v slovenski politiki. V pesmi *Za dlako* se od brezupa brezmejnega in gluhega veselja ter vsakdanjika, prežetega s politično neumnostjo, precej ironično obrača k spolnosti in erotiki kot edinemu oprijemljivemu upu.

Kratka pesniška knjižica Marka Kravosa stanje sveta med tistim, kar je spredaj, in tistim, kar je od vekomaj bilo in bo vselej ostalo zadaj, opisuje z nekaj antologijskimi, nekaj neposredno polemičnimi pesmimi ter z vrsto takih, ki se poglobljeno dotikajo vmesnih ravni in področij. Odlikujeta jo predvsem izjemna bistrina in izčiščenost jezika, s katero celo takšne teme, ki bi zlahka utegnile učinkovati banalno, pred bralcem oživijo v vsej svoji čutni nazornosti kot del naše univerzalne izkušnje in iskrive iztočnice za nekaj prav osvežilnih premislekov.